

How did they roast the korban pesach?

א. שמות פרק יב:ט

אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו:

ב. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף עד עמוד א

משנה כיצד צולין את הפסח מביאין שפוד של רמון ותוחבו לתוך פיו עד בית נקובתו ונותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר כמין בישול הוא זה אלא תולין חוצה לו...
גמרא... ונותן את כרעיו וכו' תניא רבי ישמעאל קוריהו תוך רבי טרפון קוריהו גדי מקולס.

תנו רבנן איזהו גדי מקולס דאסור לאכול בלילי פסח בזמן הזה כל שצלאו כולו כאחד נחתך ממנו אבר נשלק ממנו אבר אין זה גדי מקולס השתא יש לומר נחתך ממנו אבר דאף על גב דקא מטוי ליה בהדיה אמרת לא נשלק מיבעיא אמר רב ששת ששלקו במחובר

ג. רש"י מסכת פסחים דף נג עמוד א

מקולסין - צלויין ראשו על כרעיו ועל קרבו כצליית הפסח, דתניא בכיצד צולין (פסחים עד, א): ר' עקיבא קורהו מקולס, לפי שתולה כרעיו חוצה לו בצדו כנושא כלי זיינו בצדו, כובע נחושת בגלית (שמואל א יז) תרגומו קולסא דנחושא.

ד. רש"י מסכת פסחים דף עד עמוד א

מקולס - לשון כובע נחושת, דמתרגמינן קולסא דנחושא, דסבירא ליה תולין למעלה בראשו, ונראים ככובע נחושת על ראש גבור.

ה. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף עה עמוד א

תנו רבנן חתכו ונתנו על גבי גחלים רבי אומר אומר אני שזה צלי אש

ו. רש"י מסכת פסחים דף עה עמוד א

חתכו - לפסח, ולא הבדיל, אלא חתכו בשנים ושלשה מקומות למהר צלייתו

ז. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף פח:-פט.

חמשה שנתערבו עורות פסחיהן זה בזה ונמצאת יבלת באחד מהן כולן יוצאין לבית השריפה ופטורין מלעשות פסח שני אמר אביי לא שנו אלא שנתערבו לאחר זריקה דבעידנא דאזיריק דם מיהא הוה חזי לאכילה אבל נתערבו לפני זריקה חייבין לעשות פסח שני מאן דמתני אמתניתין כל שכן אברייתא מאן דמתני אברייתא אבל אמתניתין לא כיון דכשירין ניהו דאי אידכר הוי חזי לאכילה קמי שמיא גליא אמר מר ופטורין מלעשות פסח שני והא איכא חד דלא נפיק משום דלא איפשר היכי ליעביד ליתי כל חד וחד פסח קא מייתי חולין לעזרה דארבעה מינייהו עבדי להו ליתי כולהו חד פסח נמצא פסח נאכל שלא למנויו האי מאי ניתי כל חד מינייהו פסחו וניתני ונימא אי דידי בעל מום האי דאייתי השתא ניהו פסח ואי דידי תם האי דאייתי השתא ניהו שלמים לא אפשר משום דאיכא חזה ושוק דכהנים הוא דאכלי ליה וניתני כל חד וחד כהן בהדיה האי כהן היכי דמי אי דעביד פסח דילמא האי פסח הוא ונמצא פסח נאכל שלא למנויו ואי דלא עביד פסח דילמא שלמים הוא ולא עביד פסח ...

ח. תוספות מסכת פסחים דף עד עמוד א

נחתך ממנו אבר אין זה מקולס - נראה לריב"א דמצוה לקלסו אבל משום הכי לא מיפסיל מדאמר לקמן בפרק האשה (דף פח:): גבי ה' שנתערבו עורות פסחיהן ופריך והא איכא חד דלא נפיק ומשני משום דלא אפשר דהיכי נעביד נייתי כל חד וניתנו אי דידי בעל מום הוה להווי האי פסח ואי לא להווי שלמים הא איכא חזה ושוק ופריך וניתני כל חד כהן בהדיה - והשתא איך יעשו כן? והא חזה ושוק דאסורים לזרים אי אפשר לצלותן עם הפסח וצריך לחותכן ולא הוי מקולס! אלא משום הכי אין נפסל.

ט. רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ח הלכה י

כיצד צולין אותו, תוחבו מתוך פיו עד בית נקובתו בשפוד של עץ ותולהו לתוך התנור והאש למטה ותולהו כרעיו ובני מעיו בתנור חוצה לו ולא יתנם בתוכו שזה כמין בישול הוא

Today's seder

י. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף כג עמוד ב (משנה)

אף הוא אמר שלשה דברים להקל מכבדין בית המטות ומניחין את המוגמר ביום טוב ועושין גדי מקולס בלילי פסחים וחכמים אוסרין

יא. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף כג עמוד א

ועושין גדי מקולס תניא רבי יוסי אומר תודוס איש רומי הנהיג את בני רומי לאכול גדי מקולס בלילי פסחים שלחו ליה אלמלא תודוס אתה גזורנו עליך נדוי שאתה מאכיל את בני ישראל קדשים בחוץ קדשים סלקא דעתך אלא אימא כעין קדשים

יב. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נג.-:

משנה... מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים אוכלין מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין גמרא אמר רב יהודה אמר רב אסור לו לאדם שיאמר בשר זה לפסח הוא מפני שנראה כמקדיש בהמתו ואוכל קדשים בחוץ אמר רב פפא דוקא בשר אבל חיטי לא דמינטר לפסחא קאמר ובשר לא מיתבי אמר רבי יוסי תודוס איש רומי הנהיג את בני רומי לאכול גדיים מקולסין בלילי פסחים שלחו לו אלמלא תודוס אתה גזרנו עליך נדוי שאתה מאכיל את ישראל קדשים בחוץ קדשים סלקא דעתך אלא אימא קרוב להאכיל את ישראל קדשים בחוץ מקולס אין שאין מקולס לא אמרי מקולס לא שנא אמר לא שנא לא אמר שאינו מקולס פירש אין לא פירש לא

יג. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ח הלכה יא

מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים אוכלים, מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין גזירה שמא יאמרו בשר הפסח הוא, ובכל מקום אסור לאכול שה צלוי כולו כאחד בליל זה מפני שנראה כאוכל קדשים בחוץ, ואם היה מחותך או שחסר ממנו אבר או שלק בו אבר והוא מחובר הרי זה מותר במקום שנהגו.

יד. רש"י מסכת פסחים דף עד עמוד א

איזה גדי מקולס - דתנן בפרק מקום שנהגו (נג, א) שאסור לאכול צלי בלילי פסחים בזמן הזה במקום שלא נהגו.

Two customs

טו. מגן אברהם סימן תעג:ח

אסור לצלותה ב"ט דאין י"ט מכין לחבירו ונ"ל דאם שכח לצלות' עד הליל' יצלנו בלילה ויאכלנו בשחרית ב"ט הראשון

טז. שו"ת בית יהודה חלק אורח חיים סימן נא

ואין להתיר בצליית הזרוע משום שהוא ראוי לאוכלו ביום דלא אמרו אסור אלא בלילה ודומיא דקרבן פסח דאין זמן אכילתו אלא בלילה ואם נשאר ממנו לבקר הוי נותר דליתא דאיסור אכילת צלי במקום שנהגו שלא לאכול הוא בין בלילה בין ביום דלא בעינן דוקא דומי' דאכילת פסח ממש. וא"כ לסברת מ"ד דפסח אינו נאכל אלא עד חצות וסתם לן תנא כוותיה בפרק איזהו מקומן ובסוף פסחים דתנן הפסח אחר חצות מטמא את הידים כדאייתא התם בגמרא נאמר אליביה דמותר לאכול צלי אחר חצות דלא מיחזי כאוכל קדשים כיון דבאותה שעה אינו זמן אכילתו והא לייתא דהא מתני' קתני מקום שנהגו שלא לאכול בלילי פסחים אין אוכלין דמשמע כל הלילה ומיתנייא אליבא דכולי עלמא והא דקתני לילי לאו דוקא ולרבנותא דמקום שנהגו לאכול נקט לה. ועוד דאי בעינן דומיא דפסח לא הי"ל לאסור אלא גדי מקולס דוקא דהוי דומיא דפסח ואנן אסרינן אפי' בשר עגל ועוף כל דבר שטעון שחיטה

יז. שערי תשובה סימן תעג "צלויה"

אך במדינתנו לא ראיתי ולא שמעתי לנהוג חומרא זו אלא נוהגים כמשמעות המג"א דביום מותר וע' לקמן סי' תע"ו וע' בכנ"י סי' כ"ג שבשנת תפ"ז חל ע"פ בשבת ודרש בשבת הגדול שלפניו שהזרוע יהיה צלויה בע"ש כי במוצאי שבת אסור לצלות שאין אוכלין צלי בלילי פסחים ע"ש ולפי מ"ש המג"א שפיר יכול לצלות במ"ש ע"ד לאוכלו ביום ואפשר דס"ל דלכתחלה אין לצלות בלילה על סמך שיאכל ביום המחרת אם לא שיש צורך בדבר לעשות כך ולא זולת ואף להמג"א דוקא אם שכח יעשה כן אבל לא לכתחלה

יח. משנה ברורה סימן תעו:א

ובאלו ארצות אין נוהגין לאכול צלי בשני הלילות ואפילו צלי קדר [פי' שנצלה בקדירה בלא מים ושום משקה אלא מתבשל במוהל היוצא ממנו] אע"פ שאינו דומה לצליית הפסח שהפסח שנצלה בקדירה פסול אפ"ה יש לאוסרו מפני מראית העין שלא יטעו להתיר גם צלי אש ואפילו אם בישלו מתחלה במים ואח"כ עשאו צלי קדר יש לאסור מטעם זה ומיהו לצורך חולה קצת יש להקל בזה ואם היה צלוי ואח"כ בשלו מותר לכל:

יט. שולחן ערוך אורח חיים סימן תעו:ב

אפילו בשר עגל ועוף, כל דבר שטעון שחיטה, אסור לאכול צלי במקום שנהגו שלא לאכול צלי

כ. תלמוד ירושלמי מסכת פסחים פרק ד:ד

רבי בא בעא קומי רבי אימי אפילו בשר עגל אמר ליה אפילו בשר עגל אמר ליה אפילו בשר עוף סברין מימר אפילו ביצה אפילו קולקס [ק"ע - מין דג, פ"מ - מין ירק] אמר רבי יודן בי רבי חנין ובלבד מן השחיטה

כא. ערוך השולחן אורח חיים סימן תעו:ב

והאחרונים כתבו דאפילו צלי קדר ובשלו ואח"כ צלאו אסור ואפילו בשלו ואח"כ עשאה צלי קדר אסור משום דשם צלי עליו [מג"א וה"י] ולא ידעתי למה לנו להחמיר במנהגא בעלמא בדבר שאין בו טעם וזה שהביאו ראייה ממ"ש רבינו הב"י [בשולחן ערוך] בסעיף ב' דאפילו בשר עגל ועוף כל דבר שטעון שחיטה אסור לאכול צלי במקום שנהגו שלא לאכול צלי עכ"ל אינו דמיון דהתם כשקבלו עליהם שלא לאכול צלי קבלו עליהם כל מין צלי של בשר מיהו עכ"פ הצלי הראוי לפסח ולא צלי שאינו ראוי לפסח וצ"ע: